

Beograd, 24. jul 2026
Broj 56/26

EVROPSKO UDRUŽENJE SUDIJA

predsednica, Sabine Matejka

Poštovana gospodo predsednice,

Društvo sudija Srbije obraća Vam se sa molbom da Evropsko udruženje sudija, na svom sastanku u Lisabonu 16.10.2026. godine donese zvaničnu izjavu o materijalnom položaju sudstva u Srbiji.

U prilogu, Društvo sudija Srbije daje sledeće obrazloženje.

I Uvod

Sudije u Srbiji svesne su svoje dužnosti da budu nepristrasne kako bi pružili pravično suđenje u razumnom roku. Svesne su, takođe, svoje moralne dužnosti da dele sudbinu društva u kome im je sudijska funkcija poverena i da ne zahtevaju ostvarenje svojih prava, pa i na povećanje plata i penzija u većoj meri od drugih građana. Istovremeno, sudije su svesne i dužnosti države da im obezbedi platu koja odgovara odgovornostima i dostojanstvu sudijske funkcije koju obavljaju i penziju približnu poslednjoj plati, kako bi im bilo omogućeno da tokom svoje karijere odolevaju svim iskušenjima i da podnose sva ograničenja koja sudijska funkcija nameće (između ostalih i da ne prihvataju nijedan drugi plaćeni posao) i da i nakon penzionisanja žive dostojanstveno, oni i njihova porodica.

Nezavisnost sudija i sudstva u Srbiji značajno je ojačana, u formalnom smislu, amandmanima Ustava od 2022. godine, a zatim i zakonima o sudstvu od 2023. godine. Materijalna nezavisnost sudstva garantovana je Zakonom o sudijama na način da sudija ima pravo na platu i penziju u skladu sa dostojanstvom sudijske funkcije i odgovornošću sudije; da iznos plate i penzije sudije garantuje njegovu nezavisnost i materijalnu sigurnost i da se plata sudije uređuje tim zakonom (član 5). Ipak, materijalna nezavisnost sudstva zakonima nije konkretizovana niti učinjena realnom.

Društvo sudija Srbije već gotovo deceniju upozorava nadležne u Srbiji na neprimeren materijalni položaj sudija i ostalih zaposlenih u sudstvu Srbije. Trenutni materijalni i radnopravni položaj sudija, ali i sudijskih pomoćnika, pripravnika kojih praktično više i nema, zapisničara, referenata i ostalih zaposlenih u sudstvu (od kojih trećina prima platu približnu minimalnoj – oko 460 evra) ugrožava dobrobit sudstva. U sudstvu se većinom dugo radi volonterski, a to znači besplatno, ili na određeno vreme, pa tako godinama, a nekada i deceniju.

Sudijska profesija je postala neprivlačna najkvalitetnijim mladim pravnicima. Ovo i ne čudi, budući da svaki mladi čovek ima želju da izgradi sebe i svoju karijeru i da pritom bude kreditno sposoban, postane stambeno obezbeđen, da rasteraćeno formira porodicu, a to sudijska plata trenutno ne omogućava. I sve se to dešava upravo u vreme kad se sudski sistem suočava sa velikom smenom generacija i potrebom da se obezbedi dovoljan broj stručnih sudija visokog integriteta. Penzionisanja iskusnih sudija tokom nekoliko proteklih i narednih godina dovešće do smene celog sudijskog korpusa (od oko 2.500 sudija) u Srbiji. Postalo je goruće pitanje da li će biti dovoljno stručnih pravnikar od integriteta među kojima će se birati sudije. Posledično, postoji osnovana zabrinutost za ostvarenje prava građana na pravično suđenje pred nezavisnim i nepristrasnim sudom.

Na navedene probleme (loš materijalni položaj sudija i javnih tužilaca, probleme u kadrovskoj održivosti pravosudnog sistema) ukazano je u i radnom tekstu Strategije unapređenja pravosuđa za period 2026-2030. Na ovom mestu se ne citiraju konstatacije iz tog dokumenta (koje su suštinski istovetne ovde iznetim) jer je taj dokument dostupan samo predstavnicima ministarstva pravde i članovima radne grupe koja još uvek radi na njemu, među kojima su i članovi Društva sudija.

Po pitanju materijalnog položaja sudstva, povodom Nacrta Zakona o budžetu za 2026. godinu, oglašio se i [Visoki savet sudstva](#) 30.10.2025. godine u skladu sa svojim ovlašćenjima i obavestio Ministarstvo finansija da ne daje pozitivno mišljenje na dostavljeni nacrt zakona, navodeći između ostalog i to:

- da osnovica plata za obračun i isplatu plata sudija nije utvrđena u skladu sa rastom plata ostalih kategorija zaposlenih u javnom sektoru i da bi, u skladu sa propisima, povećanje plata sudija trebalo da bude 15,1% a ne 5,1% kako je projektovano u Predlogu Zakona o Budžetu za 2026. godine, te
- da su opredeljeni iznosi aproprijacija za rad sudova nedovoljni za njihovo nesmetano funkcionisanje.

U javnom sektoru u Srbiji ima nešto manje od 610.000 zaposlenih, a sudija nešto više od 2.500. Sudije, sa oko 11.000 ostalih zaposlenih u sudstvu, čine oko 2% zaposlenih u javnom sektoru. Zbog toga je jasno da povećanje plata sudija i ostalih zaposlenih u sudstvu, prvenstveno zavisi od volje donosilaca odluka i njihovog izbora prioriteta. Društvo sudija Srbije je uvereno da bi se, makar i postupno, u rokovima predviđenim zakonom, moglo naći prostora za povećanje plata sudija, ali i ostalih zaposlenih u sudstvu.

O svemu napred iznetom detaljno je bilo reči na nedavno održanoj [konferenciji](#) Društva sudija Srbije. Analiza [Materijalni položaj sudija u Srbiji - stanje, izazovi i mogućnosti](#) pripremljena je kao uvodni tekst za raspravu i zatim dostavljena predsedniku Vlade, predsedniku Narodne skupštine, Ministru pravde, Ministru finansija, Fiskalnom savetu, svim članovima Visokog saveta sudstva i svim predsednicima sudova. U najkraćem, pomenutom analizom su identifikovani negativni trendovi koji bi u bliskoj budućnosti mogli da, u odsustvu urgentnih i odgovarajućih sistemskih mera, prouzrokuju dugoročne štetne posledice, ali i dati predlozi za prevazilaženje teškog stanja zaposlenih u pravosuđu Srbije.

II Međunarodne institucije o materijalnom položaju sudija u Srbiji

Neodgovarajući materijalni položaj sudija u Srbiji uočile su i Svetska banka, Venecijanska komisija Saveta Evrope i Evropska komisija.

Svetska banka

U svojoj [Funkcionalnoj analizi pravosuđa u Srbiji od 2022.](#) godine navodi:

772. ... dok su rashodi za pravosuđe u Srbiji po glavi stanovnika bili među najnižima u Evropi (29,1 evro po glavi stanovnika).

774. ... Te promene, pak, nisu donele budžetsku nezavisnost pravosudnim institucijama.

801. Iznos rashoda po glavi stanovnika zahteva da se postavi pitanje finansijske održivosti. Srbija je uz Irsku evropska zemlja koja troši najmanje na svoje sudstvo po glavi stanovnika. Ukupni rashodi za sudstvo iznosili su 0,50% BDP-a...

818. Pa ipak, procenat rashoda sudstva za plate u Srbiji daleko je niži nego u većini drugih evropskih zemalja i najvećem broju uporedivih država u regionu. Kao što se može videti na Slici 155, plate sudija i nesudijskog

osoblja činile su samo 64,8 odsto ukupnih rashoda u 2016, u poređenju sa srednjom vrednošću od 72,9 odsto...

Venecijanska komisija Saveta Evrope

Venecijanska komisija navodi u:

- Mišljenju br. 1088/2022 od 24.10.2022. godine [CDL-AD\(2022\)030](#) o tri nacrtu zakona koji implementiraju ustavne amandmane u oblasti pravosuđa:

14. *Kako bi se mlade sudije privukle u sistem možda će biti neophodno izdvajanje dovoljnih budžetskih sredstava za pravosuđe za rešavanje problema relativno skromnih plata sudija, kao i regulisanje plata sudija i penzija u samom zakonu kako bi se obezbedio njihov odgovarajući nivo i redovna indeksacija. Taj problem su istakli mnogi sagovornici tokom onlajn sastanaka.*

36. *Član 5. (Zakona o sudijama – pojašnjenje Društva sudija) garantuje adekvatne plate za sudije, ali ne uključuje garancije za realizaciju ovog principa. Kako je izvestiocima objašnjeno tokom onlajn sastanaka, plate sudija u Srbiji su prilično skromne. Poglavlje II.6 nacrtu Zakona sadrži veoma komplikovane i detaljne odredbe o platama sudija. Ipak, na kraju visina plata ostaje da zavisi od godišnjeg budžeta, a zakon o sudijama ne daje nikakve garancije, osim objašnjenja različitih koeficijenata koji se primenjuju u zavisnosti od nivoa i radnog staža sudija i drugih faktora. Venecijanska komisija ponavlja važnost odgovarajućih plata sa stanovišta kako atraktivnosti sudijske karijere, tako i sprečavanja korupcije. U zakonu se mogu koristiti različite tehnike kako bi se garantovala stabilnost i odgovarajući nivo plata sudija (kao što je upoređivanje nivoa plata sa prosečnom platom u zemlji, ili sa platama u izvršnoj ili zakonodavnoj vlasti, na primer).*

96. *... Zajedno sa problemom skromnih plata sudija, to može uticati na privlačnost sudijske profesije za mlade sudije. ...*

- Pratećem mišljenju br. 11112/2022 od 19.12.2022. godine [CDL-AD\(2022\)043](#) o tri nacrtu zakona koji implementiraju ustavne amandmane u oblasti pravosuđa (CDL-AD(2022)030)

52. *Iako je član 5. prvobitnog nacrtu zakona garantovao adekvatne plate sudijama, on nije sadržao nikakve garancije za realizaciju ovog principa. Komisija je primetila da bi se ovaj problem mogao rešiti, između ostalog, uvođenjem različitih tehnika poput upoređivanja nivoa plata sa prosečnom platom u zemlji ili sa platama u izvršnoj ili zakonodavnoj vlasti. Revidirani član 41. uveo je novu odredbu prema kojoj osnovica za obračun i isplatu sudijske plate „ne može biti manja od prosečne neto plate zaposlenog u Republici Srbiji prema poslednjim objavljenim podacima organa nadležnog za poslove statistike pre usvajanja predloga budžeta za narednu godinu“. Preporuka Venecijanske komisije je tako ispoštovana. Međutim, u poslednjem krugu komentara, Ministarstvo pravde obavestilo je Komisiju da će ovaj stav člana 41. biti preformulisan, nakon konsultacija sa Ministarstvom finansija. Glasio bi ovako: „osnovica za obračun i isplatu sudijske plate utvrđuje se Zakonom o budžetu“. Ovo je korak unazad u odnosu na revidirani tekst, jer ne uvodi nikakvu referentnu vrednost za sudijske plate.*

Evropska unija

U svojim izveštajima o napretku Srbije, Evropska unija godinama ukazuje na potrebu unapređenja materijalnog položaja sudstva. U nastavku se navodi samo par primera.

- [Izveštaj o napretku za 2018](#)

2.2.1. Poglavlje 23 : Pravosuđe i osnovna prava:

- *Potrebno je ojačati nezavisna i regulatorna tela, uključujući i budžet i kvalifikovani kadar, a njihova funkcionalna nezavisnost mora se garantovati u praksi.*
- *Naredne godine Srbija naročito treba da: → obezbedi da Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca mogu u potpunosti da preuzmu svoju ulogu i ostvare koherentnu i efikasnu pravosudnu upravu u skladu sa evropskim standardima, uključujući i u pogledu upravljanje budžetom pravosuđa;*
- *Konkretno, prenošenje pune nadležnosti u pogledu budžeta pravosuđa sa Ministarstva pravde na VSS i DVT odlaže se po treći put za još jednu godinu do januara 2019. godine. VSS i DVT treba da unaprede kapacitete za strateško i budžetsko planiranje, planiranje u oblasti ljudskih resursa, kao i komunikaciju sa javnošću.*
- [Izveštaj o napretku za 2025](#)

2.2.1. Poglavlje 23: Pravosuđe i osnovna prava:

Pravosudni sistem ima nedovoljne ljudske i finansijske resurse i nedostatak prostorija.

III Plata sudija u Srbiji među tri najniže u Savetu Evrope

U Srbiji se plata sudije sastoji od dva glavna elementa: osnovna plata i koeficijenata za obračun i isplatu plata (koji zavisi od suda u koji je sudija izabran). Osnovna plata ne uključuje povećanje od 0,4% za svaku godinu radnog staža. Osnovica za obračun i isplatu plate sudije utvrđuje se Zakonom o budžetu. Sudije su razvrstane u šest platnih grupa, koje su izražene koeficijentom: sudije prekršajnog sudova (2,5), sudije osnovnih sudova (3), sudije privrednih sudova, viših sudova i Prekršajnog apelacionog suda (3,5), sudije Privrednog apelacionog suda, apelacionih sudova i Upravnog suda (4), sudije Vrhovnog suda (5) i predsednik Vrhovnog suda (6).

Za razliku od ostalih zaposlenih, sudija u Srbiji ne može biti na funkciji u drugom organu, ne može se baviti javnim ili privatnim plaćenim poslom, niti pružati pravnu uslugu ili davati pravni savet uz naknadu. Osim toga, sudije su jedini zaposleni kojima se, zbog funkcije i prirode posla koji obavljaju, ne obezbeđuje zamena u slučaju odsustva (oni čak, za vreme odsustva, primaju nove predmete kao da su na poslu), ali se od njih svejedno očekuju isti rezultati kao da tog odsustva nije bilo.

Neto mesečna plata sudije u Republici Srbiji na početku karijere (a takvih sudija je preko 60% od ukupnog sudijskog korpusa) iznosi 1.473 evra (172.983 dinara) u julu mesecu 2026. godine.

Prema Izveštaju [SEPEŽa za 2024.](#) godinu (sa podacima iz 2022. godine), po nivou ulaganja u pravosuđe i visini sudijskih plata, Srbija zaostaje za skoro svim od 46 država članica Saveta Evrope.

- Od svih država članica Saveta Evrope za koje SEPEŽ ima dostupne podatke, plate sudija u Srbiji su više jedino od plata sudija u Republici Moldaviji i u Severnoj Makedoniji, i to za svega 0,4%
- Srbija u pravosuđe ulaže 41,25 evra po stanovniku, što je ispod medijane od 46,2 evra u državama članicama Saveta Evrope.
- Porast troškova budžeta za sudijske plate u Srbiji u periodu od 2014. do 2022. godine je bio minimalan.
- Porast plata sudija u Srbiji u periodu od 2012. do 2022. godine [nije pratio prosečni porast plata](#) u državama članicama Saveta Evrope (uzimajući u obzir inflaciju).

- Prosečna godišnja neto plata sudije na početku karijere je u državama Saveta Evrope 35.265 evra, a medijana 27.076 evra, dok je u Srbiji 12.649 evra. To znači da sudije u više od polovine država članica Saveta Evrope primaju preko 100% veću platu nego sudije u Srbiji.
- Odnos sudijske plate i prosečne neto zarade u Republici Srbiji je 2, u odnosu na 2,5 koliko iznosi prosek u državama članicama Saveta Evrope.

IV Plate sudija u Srbiji i drugih uporedivih profesija – neopravdano pravljenje razlika na štetu sudija

Sudije su državni funkcioneri i ne mogu u potpunosti da se tretiraju kao zaposleni. Ipak, za potrebe poređenja korišćeni su podaci o platama zaposlenih u javnom sektoru sa obrazovanjem sličnim onom koji se zahteva za sudije. Ipak, valja imati u vidu da sudije, uz završeni pravni fakultet, moraju da imaju i položeni pravosudni ispit (u pojedinim slučajevima i završenu Pravosudnu akademiju) i, dodatno, posle položenog pravosudnog ispita i odgovarajuće radno iskustvo.

Zbog očuvanja sopstvene nezavisnosti i potencijalnog sukoba interesa sudiji je zabranjeno da ima drugi izvor prihoda. Za razliku od ostalih zaposlenih koji mogu da ostvare dodatne prihode, na primer, lekari mogu da imaju privatnu praksu, ili nastavnici mogu da daju privatne časove, jedino sudije nemaju pravo da se bave drugim javnim ili privatnim plaćenim poslom, da pružaju pravnu uslugu ili daju pravni savet uz naknadu, kao ni pravo na razne dodatke (npr. za prekovremeni rad).

- Sudijama je najmanje povećana plata u periodu od 2017. zaključno sa julom 2026. godine (uračunavajući i inflaciju) u poređenju sa ostalim uporednim zaposlenima (pravnicima u MUP-u i vojsci, lekarima, visoko obrazovanim prosvetnim radnicima). U tom periodu kumulativno povećanje iznosilo je:
 - 127% u proseku za sve uporedne zaposlene, odnosno
 - 91,58% za sudije
 - 116,68% za pravnike u ministarstvu unutrašnjih poslova
 - 133,74% za lekare
 - 140,76% za pravnike u vojsci
 - 150,15% za visoko obrazovane prosvetne radnike
- Od svih pomenutih zaposlenih u javnom sektoru u periodu 2017-2024, jedino je kod sudija padao odnos plate i prosečne neto zarade u Republici Srbiji. Odnos sudijske plate i prosečne zarade uporedivih zaposlenih u javnom sektoru se kretao na sledeći način:
 - ↓ sudije, sa 1,86 u 2017 na 1,58 u 2025 (i čak 1,35 u julu 2026)
 - ↑ visoko obrazovani prosvetni radnik, sa 0,81 u 2017 na 1,01 u 2025
 - ↑ lekar, sa 1,08 u 2017 na 1,29 u 2025
 - ↑ oficir vojske sa 1,37 u 2017. na 1,39 u 2025
 - ↑ major policije sa 1,8 u 2017 na 1,85 u 2025

- U drugim nezavisnim telima su plate znatno više od sudijskih. Na primer, u julu mesecu 2026. godine neto mesečna plata sudije na početku karijere (kojih je preko 60% od ukupnog broja sudija) iznosila je 1.473 evra (172.983 dinara). Za razliku od sudijske plate, na dan 23.07.2026. godine¹ plata
 - sekretara Državne revizorske institucije iznosi 2.254 evra (266.007 dinara),
 - pomoćnika Poverenika za zaštitu ravnopravnosti 2.509 evra (294.722 dinara)
 - zamenika Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti 2.710 evra (318.305 dinara), a pomoćnika generalnog sekretara 2.231 evra (261.975 dinara)
 - zamenika Zaštitnika građana 4.910 evra (576.610 dinara), a pomoćnika Zaštitnika građana 2.122 evra (249.263 dinara),
 - sudije Ustavnog suda 4.910 evra (576.610 dinara), a savetnika u Ustavnom sudu 2.311 evra (271.374 dinara)

V Sudijama se plata smanjuje u odnosu na prosečnu zaradu

Materijalni položaj sudija kontinuirano se pogoršava kada se ima u vidu odnos između neto mesečne sudijske plate i prosečne mesečne neto zarade u Srbiji.

U Savetu Evrope odnos plate sudije na početku karijere i prosečne neto zarade u državama članicama u 2022. godini iznosio je 2,5 u proseku, dok je taj odnos u Republici Srbiji znatno niži i u julu 2026. godine iznosi 1,35.

Gledano na nivou Republike Srbije tokom poslednje decenije odnos između neto mesečne plate sudije na početku karijere i prosečne neto zarade neprestano se snižavao. U julu 2026. godine neto mesečna plata sudije na početku karijere iznosila 1.473 evra (172.983 dinara), a prosečna neto zarada u Republici Srbiji, prema najnovijem dostupnom podatku za april 2026. godine 1.098 evro (127.884 dinara), tako da je taj odnos pao na 1,35.

Trend pada odnosa neto plate sudije na početku karijere i prosečne neto zarade tokom poslednje decenije iznosio je:

- 1,86 u 2017. godini,
- 1,67 u 2024. godini i
- 1,35 u julu 2026. godine

VI Predlog

S obzirom na sve izloženo, Društvo sudija Srbije predlaže da Evropsko udruženje sudija podseti nadležne institucije u Republici Srbiji (Narodnu skupštinu, Vladu, Ministarstvo finansija, Ministarstvo pravde, Visoki savet sudstva, Ustavni sud, Vrhovni sud):

- da je zabrinjavajući materijalni položaj sudija i ostalih zaposlenih u sudstvu Srbije, kako u poređenju sa ostalim državama članicama Saveta Evrope, tako i prema prosečnoj zaradi u Srbiji

¹ Na dan 23.07.2026. godine srednja vrednost jednog evra je iznosila 117,42 dinara.

- da je nezavisnost sudstva od suštinskog značaja za funkcionisanje demokratske pravne države
- da je materijalna nezavisnost važan element sudijske nezavisnosti i da zavisi od plate i penzije sudije koje treba da odgovaraju dostojanstvu sudijske funkcije, odgovornosti sudije, od načina rešavanja njegovog stambenog pitanja, socijalnog osiguranja i slično²
- da nije dovoljno da nezavisnost sudstva bude samo proklamovana Ustavom i zakonom
- da države same odlučuju o visini plata različitih profesija u javnom sektoru, ali da nezavisnost sudstva, pa tako i materijalna nezavisnost, mora postojati u realnom životu
- da se prilikom određivanja plata sudija moraju uzeti u obzir ograničenja sudije da stiče dodatne prihode propisane zakonom u interesu nezavisnosti i nepristrasnosti
- da plate sudija treba da prate kupovnu moć i da podjednako budu prilagođavane stopi inflacije
- da se plate sudija ne smeju smanjivati, osim u vreme vanredne finansijske krize u državi, i to pod jednakim uslovima kao i kod ostalih uporedivih zaposlenih, niti nominalno niti na posredan način, naprimer - većim padom odnosa sudijske prema prosečnoj zaradi (kakav trenutno postoji u Srbiji) od onog koji postoji kod drugih uporedivih zaposlenih
- da sudije treba da dele sudbinu društva u kome žive i rade i da u tom smislu njihova plata treba da bude vezana za prosečnu platu u državi i ne manja od ukupnih primanja uporedivih zaposlenih na visokim funkcijama
- da je za Republiku Srbiju, državu koja stremlji članstvu u Evropskoj uniji, obezbeđenje realnih uslova za unapređenje materijalne nezavisnosti sudstva prvenstveno stvar izbora prioriteta i pokazatelj odnosa prema principima kojima se ostvaruje vladavina prava

S poštovanjem,

Snežana Bjelogrić
Predsednica
Društva sudija Srbije

² Kako je to istaknuto u brojnim međunarodnim dokumentima, uključujući: Preporuku CM/Rec(2010)12 Komiteta ministara Saveta Evrope o sudijama: nezavisnost, efikasnost i odgovornosti; Mišljenje br. 1 (2001) Konsultativnog saveta evropskih sudija (CCJE) o standardima koji se odnose na nezavisnost sudstva i nepremestivost sudija; Mišljenje br. 2 (2001) CCJE o finansiranju i upravljanju sudovima, sa osvrtom na efikasnost pravosuđa i član 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima; Mišljenje br. 18 (2015) CCJE o položaju sudstva i njegovim odnosima sa drugim granama vlasti u savremenoj demokratiji; Mišljenje br. 21 (2018) CCJE o sprečavanju korupcije među sudijama; Zajedničko mišljenje Konsultativnog saveta evropskih sudija (CCJE) i Konsultativnog saveta evropskih tužilaca (CCPE) (Mišljenje br. 12 (2009) CCJE i Mišljenje br. 4 (2009) CCPE) o odnosima između sudija i tužilaca u demokratskom društvu, koje uključuje Bordošku deklaraciju i Obrazloženje; Evropsku povelju o statutu za sudije, usvojenu u Strazburu od 8. do 10. jula 1998. godine, potvrđenu na sastanku predsednika vrhovnih sudova zemalja Centralne i Istočne Evrope u Kijevu od 12. do 14. oktobra 1998. godine, a zatim ponovo potvrđenu na sastanku sudija i predstavnika ministarstava pravde iz 25 evropskih država u Lisabonu od 8. do 10. aprila 1999. godine; Izveštaj Venecijanske komisije o nezavisnosti pravosudnog sistema – Deo I: Nezavisnost sudija (Venecija, 12–13. mart 2010. godine); Kontrolnu listu za vladavinu prava (Rule of Law Checklist) Evropske komisije za demokratiju putem prava (Venecijanske komisije) iz 2016. godine; presudu Suda pravde Evropske unije (CJEU) od 27. februara 2018. godine u predmetu C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses; Izjavu Izvršnog odbora Evropske mreže pravosudnih saveta (ENCJ) o materijalnoj sigurnosti u kontekstu sudijske nezavisnosti, Brisel, 25. maj 2023. godine; Osnovna načela Ujedinjenih nacija o nezavisnosti sudstva, usvojena 6. septembra 1985. godine na Sedmom kongresu Ujedinjenih nacija o prevenciji kriminala i postupanju sa učiniocima krivičnih dela, održanom u Milanu od 26. avgusta do 6. septembra 1985. godine; kao i Izveštaj specijalnog izvestioca Ujedinjenih nacija o nezavisnosti sudija i advokata Leandra Despuja (Leandro Despouy), A/HRC/11/41 od 24. marta 2009. godine, tačke 73–74.